

ТЕМА 5. КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ

План:

1. Поняття та значення конфіденційної інформації у професійній діяльності правника
2. Види професійної таємниці: адвокатська, судова, слідча
3. Правові та етичні засади дотримання конфіденційності
4. Межі професійної таємниці та випадки правомірного розголошення конфіденційної інформації
5. Етичні дилеми, пов'язані з дотриманням конфіденційності
6. Захист конфіденційної інформації в цифровому середовищі
7. Відповідальність за порушення вимог щодо збереження професійної таємниці
8. Порівняльний аналіз вимог щодо конфіденційності для різних правничих професій

Перелік ключових термінів і понять: конфіденційність, професійна таємниця, адвокатська таємниця, судова таємниця, слідча таємниця, таємниця нарадчої кімнати, нотаріальна таємниця, таємниця медіації, конфіденційна інформація, етичні засади конфіденційності, правові засади конфіденційності, межі професійної таємниці, розголошення конфіденційної інформації, етичні дилеми конфіденційності, цифрова безпека конфіденційної інформації, відповідальність за порушення конфіденційності, інформована згода клієнта, довірчі відносини правник-клієнт, пропорційність розголошення інформації, імунітет свідка.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке конфіденційна інформація у професійній діяльності правника?
2. Яке значення має принцип конфіденційності для клієнта, правника та системи правосуддя?
3. Які основні види професійної таємниці існують у правничій діяльності?
4. Що входить до змісту адвокатської таємниці згідно з законодавством України?
5. Які правові засади дотримання конфіденційності закріплені в міжнародних нормативно-правових актах?
6. Які етичні засади лежать в основі дотримання конфіденційності правником?
7. У яких випадках розголошення конфіденційної інформації може бути правомірним?
8. Які етичні дилеми можуть виникати при дотриманні принципу конфіденційності?
9. Які основні ризики для конфіденційності існують у цифровому середовищі?
10. Яка відповідальність передбачена за порушення вимог щодо збереження професійної таємниці?

11. Як співвідносяться вимоги щодо конфіденційності для різних правничих професій?

12. Які заходи має вживати правник для захисту конфіденційної інформації в цифровому середовищі?

13. Які критерії визначають межі професійної таємниці?

14. Як двоаспектна природа конфіденційності (правова та етична) впливає на професійну діяльність правника?

15. Як співвідносяться принципи конфіденційності та прозорості в діяльності правника?

Тести для самоконтролю:

1. *Конфіденційна інформація у діяльності правника – це:*

а) будь-яка інформація, що стала відома правнику
б) відомості, які стали відомі правнику у зв'язку з наданням правової допомоги клієнту

в) інформація, що міститься у справі клієнта

г) виключно відомості про особисте життя клієнта

2. *Адвокатська таємниця НЕ поширюється на:*

а) питання, з яких клієнт звертався до адвоката

б) зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката

в) інформацію, що стала публічно відомою з дозволу клієнта

г) відомості про особисте життя адвоката

3. *Таємниця нарадчої кімнати є:*

а) абсолютною і не може бути розголошена за жодних обставин

б) відносною і може бути розголошена в інтересах правосуддя

в) обмеженою строком розгляду справи

г) застосовною лише у кримінальних справах

4. *Порушення адвокатської таємниці може призвести до:*

а) лише дисциплінарної відповідальності

б) кримінальної, цивільної та дисциплінарної відповідальності

в) виключно кримінальної відповідальності

г) адміністративної та матеріальної відповідальності

5. *Принцип конфіденційності у діяльності правника має:*

а) виключно правовий характер

б) тільки етичну природу

в) двоаспектну природу: правову та етичну

г) адміністративно-управлінську природу

6. *Слідча таємниця припиняє свою дію:*

а) на вимогу керівника слідчого підрозділу

б) після завершення досудового розслідування або закриття кримінального провадження

в) через рік після початку розслідування

г) після першого допиту свідка у справі

7. *Інформація або документи можуть втратити статус адвокатської таємниці:*

а) за рішенням суду

- б) за письмовою заявою клієнта
- в) за рішенням кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури
- г) після спливу строку позовної давності

8. Розголошення конфіденційної інформації правником буде правомірним:

- а) на вимогу будь-якого правоохоронного органу
- б) за власною ініціативою правника, якщо це в інтересах клієнта
- в) у випадках, прямо передбачених законом та з дотриманням принципу пропорційності
- г) на запит журналістів, якщо справа має суспільний інтерес

9. У цифровому середовищі захист конфіденційної інформації вимагає від правника:

- а) повної відмови від електронних способів обміну інформацією
- б) використання лише перевірених технічних засобів та дотримання правил кібербезпеки
- в) отримання письмового дозволу клієнта на кожен випадок електронної передачі даних
- г) отримання консультації ІТ-фахівця перед кожною електронною комунікацією

10. За порушення таємниці нарадчої кімнати суддя може бути:

- а) лише попереджений
- б) підданий дисциплінарному стягненню аж до звільнення з посади
- в) притягнутий лише до кримінальної відповідальності
- г) притягнутий виключно до адміністративної відповідальності

11. При вирішенні етичних дилем щодо конфіденційності правник має керуватися передусім:

- а) власними інтересами
- б) інтересами клієнта за відсутності прямих законодавчих винятків
- в) вказівками керівництва
- г) суспільною думкою

12. Конституційне підґрунтя принципу конфіденційності в Україні впливає з:

- а) ст. 32 та ст. 59 Конституції України
- б) лише з преамбули Конституції України
- в) виключно з міжнародних договорів
- г) ст. 5 Конституції України

13. Нотаріальна таємниця – це:

- а) відомості про особу нотаріуса
- б) сукупність відомостей, отриманих під час вчинення нотаріальної дії
- в) інформація про процедуру вчинення нотаріальних дій
- г) таємниця місцезнаходження нотаріальних архівів

14. Розголошення відомостей досудового розслідування без дозволу може призвести до:

- а) лише морального осуду
- б) кримінальної відповідальності за ст. 387 КК України

в) виключно адміністративної відповідальності

г) тільки до дисциплінарної відповідальності

15. При наданні правової допомоги клієнту правник повинен:

а) завжди розголошувати отриману інформацію для встановлення істини

б) повідомляти всю інформацію правоохоронним органам

в) забезпечити розумно необхідний рівень безпеки для збереження конфіденційної інформації

г) використовувати інформацію клієнта на власний розсуд

Практичні завдання:

1. Проаналізуйте положення Правил адвокатської етики щодо конфіденційності та порівняйте їх з вимогами міжнародних документів (Хартія основоположних принципів європейської адвокатської професії, Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства тощо).

2. Розробіть методичні рекомендації для правників щодо захисту конфіденційної інформації в цифровому середовищі, враховуючи сучасні технологічні ризики та правові вимоги.

3. Складіть аналітичну довідку щодо співвідношення принципу конфіденційності та обов'язку розкриття інформації в інтересах правосуддя у практиці Європейського суду з прав людини.

4. Підготуйте проєкт внутрішніх правил юридичної фірми щодо забезпечення конфіденційності інформації клієнтів, включаючи процедури документообігу, захисту електронної інформації та дій у разі витоку даних.

5. Проведіть порівняльний аналіз правового регулювання адвокатської таємниці в Україні та двох-трьох зарубіжних країнах (на ваш вибір), визначте спільні риси та відмінності.

6. Розробіть алгоритм дій правника у разі виникнення конфлікту між обов'язком зберігати конфіденційність та необхідністю запобігти серйозній шкоді.

7. Підготуйте письмову консультацію для юридичної компанії щодо правомірних методів збору інформації про контрагентів, які не порушують конфіденційність та інші правові обмеження.

Теми доповідей для презентації на практичному занятті:

1. Історія становлення інституту адвокатської таємниці в Україні та світі.

2. Цифрові технології та їх вплив на забезпечення конфіденційності у професійній діяльності правника.

3. Конфлікт між принципом конфіденційності та вимогами прозорості в діяльності правників.

4. Практика Європейського суду з прав людини щодо захисту конфіденційності відносин адвоката і клієнта.

5. Порівняльний аналіз вимог щодо конфіденційності для різних правничих професій у правових системах світу.

6. Етичні дилеми у сфері збереження професійної таємниці: шляхи вирішення.

7. Правові та технічні аспекти захисту конфіденційної інформації в електронному документообігу правника.

8. Таємниця нарадчої кімнати як гарантія незалежності судової влади.

9. Відповідальність за порушення професійної таємниці: законодавство та практика.

10. Конфіденційність у медіації: правові та етичні аспекти.

11. Реформування інституту професійної таємниці в умовах глобалізації та цифровізації.

12. Баланс між забезпеченням конфіденційності та протидією відмиванню коштів, отриманих злочинним шляхом.

Ситуативні задачі:

1. Адвокат Петренко представляв інтереси ТОВ «Зоря» у господарському спорі з ТОВ «Технобуд». Під час консультації директор ТОВ «Зоря» повідомив адвокату, що компанія фактично не здійснювала будівельні роботи, за які вимагає оплату від відповідача, але має документи, які нібито підтверджують виконання робіт. Через місяць адвокат Петренко припинив дію договору про надання правової допомоги з ТОВ «Зоря» через неоплату його послуг. Після цього до нього звернулось ТОВ «Технобуд» з пропозицією представляти їхні інтереси у цьому ж спорі, оскільки їм стало відомо про розірвання договору з опонентом.

Чи може адвокат Петренко прийняти пропозицію ТОВ «Технобуд»? Як співвідносяться в цій ситуації адвокатська таємниця та конфлікт інтересів? Які етичні та правові наслідки можуть виникнути, якщо адвокат погодиться представляти нового клієнта?

2. Суддя Іваненко розглядав кримінальне провадження щодо організованої злочинної групи, яка займалася наркоторгівлею. Після виходу до нарадчої кімнати для ухвалення вироку, на телефон судді надійшло повідомлення з погрозами на адресу його сім'ї у разі винесення обвинувального вироку. Суддя був сильно стривожений і поділився цією інформацією з колегою-суддею, який не входив до складу суду в даній справі, та попросив поради. Колега порекомендував йому взяти самовідвід або повідомити про погрози правоохоронні органи. Після ухвалення обвинувального вироку захисник обвинуваченого подав апеляційну скаргу, в якій, серед іншого, зазначив про порушення таємниці нарадчої кімнати, оскільки йому стало відомо про факт спілкування судді Іваненка з іншим суддею під час перебування у нарадчій кімнаті.

Чи було порушено принцип таємниці нарадчої кімнати? Які правові наслідки може мати дана ситуація? Яким чином суддя міг би діяти в даній ситуації з дотриманням вимог закону?

3. Прокурор Сидоренко здійснював процесуальне керівництво у кримінальному провадженні щодо розбою. У справі був один підозрюваний, Марченко, якого затримали недалеко від місця злочину з речами потерпілого. Під час досудового розслідування Марченко надав свідчення про те, що речі йому передав інший чоловік, Васильєв, який і скоїв розбій. Прокурор дав інтерв'ю місцевому телеканалу, в якому розповів про хід розслідування,

повідомив про свідчення Марченка щодо Васильєва та висловив впевненість, що справжнім злочинцем є саме Марченко, який намагається перекласти вину на іншу особу. Через тиждень було затримано Васильєва, який зізнався у вчиненні розбою. Адвокат Марченка заявив, що прокурор порушив слідчу таємницю та презумпцію невинуватості його клієнта, що призвело до суспільного осуду невинної людини.

Чи порушив прокурор вимоги щодо збереження слідчої таємниці? Які норми законодавства регулюють питання розголошення відомостей досудового розслідування? Яку відповідальність може понести прокурор за свої дії?

4. Адвокат Кравченко надає правову допомогу клієнту, якого підозрюють у шахрайстві. Під час конфіденційної розмови клієнт повідомив адвокату, що він дійсно вчинив шахрайство і має намір в подальшому давати неправдиві свідчення щодо своєї невинуватості. Більше того, клієнт зазначив, що має намір продовжувати шахрайські дії відносно інших осіб після закінчення кримінального провадження. Адвокат опинився перед етичною дилемою: з одного боку, він зобов'язаний зберігати адвокатську таємницю, з іншого – він не бажає сприяти продовженню злочинної діяльності.

Як повинен діяти адвокат у цій ситуації? Які етичні та правові норми регулюють поведінку адвоката в таких випадках? Чи існують виключення з принципу конфіденційності, які дозволяють розкрити інформацію для запобігання злочину?

5. Юридична компанія «Правозахист» впровадила нову CRM-систему для управління клієнтськими даними та електронного документообігу. Всі працівники отримали доступ до системи з різними рівнями доступу відповідно до їхніх посад. Через два місяці після впровадження системи стало відомо, що внаслідок технічної помилки деякі конфіденційні документи клієнтів були доступні всім співробітникам, а не лише тим, хто безпосередньо працював з відповідними справами. Крім того, система не мала належного захисту від зовнішніх кібератак, що створювало ризик несанкціонованого доступу до даних клієнтів. Один із клієнтів компанії, дізнавшись про цю ситуацію, звернувся з претензією щодо порушення конфіденційності.

Які юридичні наслідки можуть виникнути для компанії в цій ситуації? Які заходи має вжити керівництво компанії для виправлення ситуації та мінімізації ризиків? Які правила роботи з електронними даними клієнтів слід встановити для забезпечення належного рівня конфіденційності?